

TEXT 1

Liečiteľstvu sa ľudia venovali od nepamäti. Ľudové liečiteľky ovládali silu liečivých rastlín a ich účinkami pomáhali ľuďom zbaviť sa ťažkostí. V stredoveku sa herbár chápal ako kniha o liečivých rastlinách a zaoberal sa popisom rastlín a ich liečivými účinkami. Stredoveké herbáre prinášali množstvo informácií o účinkoch bylín, ich príprave a použití v liečiteľstve ľudí i zvierat. Mali vysokú odbornú úroveň a v meštianskych domácnostiach sa používali ako praktické príručky na liečenie či varenie.

Najstarším herbárom vo fondoch Slovenskej národnej knižnice (SNK) je herbár ktorý bol vytlačený v roku 1485. Slúžil ako encyklopédia všetkých vedomostí o rastlinách ale aj zvieratách a mineráloch a ich využití v lekárstve. K najvýznamnejším herbárom v SNK patrí aj Herbarius z roku 1486, ktorý je zaujímavý tým, že pri jednotlivých rastlinách sú ich rukopisné názvy v bosniačtine, niektoré aj v slovenčine alebo inom slovanskom jazyku. SNK ukrýva aj viac ako 410-stranový herbár od otca botaniky a lekára Hieronyma Bocka zo 16. storočia. Obsahuje 477 ilustrácií rastlín, ako aj zoznam bylín, ovocia a stromov v latinčine a gréčtine. Dielo obsahuje aj register chorôb v nemčine.

ZDROJ: <http://dikda.eu/liecim-liecis-liecime> - upravené

1. Ktoré z tvrdení vyplýva z textu 1?

- A. V najstaršom herbári vo fondoch SNK sú názvy rastlín v nemčine.
- B. Herbár z roku 1485 obsahuje aj register chorôb v nemčine.
- C. H. Bock bol synom významného lekára a otcom botaniky.
- D. V stredoveku herbáre prinášali informácie o účinkoch bylín.

2. Ktoré z tvrdení nevyplýva z textu 1?

- A. Ľudové liečiteľky účinkami liečivých rastlín pomáhali ľuďom zbaviť sa ťažkostí.
- B. V meštianskych domácnostiach sa herbáre používali iba ako praktické príručky k liečeniu.
- C. Herbár od otca botaniky obsahuje aj zoznam bylín, ovocia a stromov v latinčine a gréčtine.
- D. V stredoveku sa herbár zaoberal popisom rastlín a ich liečivými účinkami.

3. Ktoré z tvrdení vyplýva z textu 1?

- A. Ľudové liečiteľky mali vysokú odbornú úroveň.
- B. Herbarius je napísaný v latinčine.
- C. Herbarius obsahuje aj register chorôb v nemčine.
- D. Herbarius je najstarší herbár vo fondoch SNK.

4. Najstarší herbár vo fondoch SNK neslúžil ako

- A. encyklopédia všetkých vedomostí o rastlinách.
- B. encyklopédia vedomostí o zvieratách.
- C. encyklopédia ilustrácií liečivých rastlín.
- D. encyklopédia vedomostí o mineráloch.

5. Z textu 1 vyplýva, že

- A. stredoveké herbáre boli napísané v nemčine a pomáhali ľuďom zbaviť sa chorôb,
- B. herbár lekára zo 16. storočia obsahuje v latinčine a gréčtine zoznam ťažkostí v lekárstve,
- C. herbár, ktorý bol vytlačený v roku 1486, ukrýva silu liečivých rastlín,
- D. v Bockovom herbári nájdeme ilustrácie rastlín, zoznam bylín, ovocia a stromov.

6. Ktoré tvrdenie neplatí o stredovekých herbároch?

- A. Prinášali množstvo informácií o použití praktických príručiek v meštiackych domácnostiach.
- B. Prinášali množstvo informácií o účinkoch, príprave a použití bylín i v liečiteľstve zvierat.
- C. Používali sa ako praktické príručky k liečeniu či vareniu v meštiackych domácnostiach.
- D. Mali vysokú odbornú úroveň a prinášali aj informácie o použití bylín v liečiteľstve ľudí i zvierat.

7. Z textu ukážky nevyplýva,

- A. ktoré dielo obsahuje register chorôb v nemčine.
- B. že ľudia vedeli využívať liečivé účinky rastlín.
- C. ako ľudové liečiteľky ovládali silu liečivých rastlín.
- D. v ktorom roku bol vytlačený najstarší herbár v SNK.

8. Nesprávne tvrdenie je v možnosti:

- A. Účinkami liečivých rastlín pomáhali ľuďom zbaviť sa ťažkostí ľudové liečiteľky.
- B. SNK ukrýva viac ako 477 ilustrácií rastlín, bylín, ovocia a stromov v latinčine a gréčtine.
- C. Vedomosti o rastlinách a ich využití v lekárstve môžeme nájsť i v herbári SNK z roku 1485.
- D. V herbári z roku 1486 sú názvy pri jednotlivých rastlinách písané rukou v bosniačtine.

9. Z textu ukážky vyplýva, že v stredoveku mali vysokú odbornú úroveň

- A. príručky.
- B. herbáre.
- C. lekári.
- D. domácnosti.

10. Nie je pravdivé tvrdenie, že:

- A. v herbári z roku 1486 sú názvy rastlín písané rukou.
- B. Herbarius patrí k najvýznamnejším herbárom v SNK.
- C. ľudové liečiteľky ovládali latinčinu, gréčtinu a slovenčinu.
- D. najvýznamnejší herbár má rukopisné názvy rastlín v bosniačtine.

11. V ktorom slove je uplatnené rytmické krátenie?

- A. v meštiackych
- B. liečivých
- C. slovanskom
- D. encyklopédia

12. V ktorej možnosti sú všetky slová napísané pravopisne správne?

- A. tisícštyristoosemdesiatšesť, štyristodesať – stranový, šesnásteho
- B. tisíc štyristo osemdesiat šesť, štyristo desať-stranový, šesťnásteho
- C. tisícštyristoosemdesiatšesť, štyristodesať stranový, šestnástého
- D. tisíc štyristo osemdesiatšesť, štyristodesaťstranový, šestnásteho

13. Koľko sloviess v rozkazovacom spôsobe obsahujú zvýraznené vety textu 1?

Svoju odpoveď zapíš číslom.

14. Správne utvorený L sg. a N pl. je v možnosti

- A. v registri, registry
- B. mineráli, minerály
- C. v herbáre, herbáry
- D. minerále, minerály

15. Liečiteľstvu sa ľudia venovali od nepamäti.

Ktoré tvrdenie neplatí pre prvú vetu z textu ukážky?

- A. jednoduchá rozvitá veta, dvojčlenná úplná veta
- B. jednoduchá veta s holým podmetom
- C. jednoduchá veta s rozvitým podmetom
- D. jednoduchá veta s rozvitým prísudkom

16. Eudové liečiteľky ovládali silu liečivých rastlín.

V ktorej možnosti sú v danom poradí správne určené vetné členy uvedenej vety ?

- A. zhodný prívlastok, predmet, slovesný prísudok, podmet, zhodný prívlastok, predmet
- B. zhodný prívlastok, podmet, slovesný prísudok, podmet, nezhodný prívlastok, nezhodný prívlastok
- C. zhodný prívlastok, podmet, slovesný prísudok, podmet, zhodný prívlastok, predmet
- D. zhodný prívlastok, podmet, slovesný prísudok, predmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok

17. Slová *rukopis*, *stredoveký*, *410-stranový* boli utvorené rovnakým slovotvorným postupom.

ÁNO / NIE

18. Koľko rôznych skratiek obsahuje text ukážky?

- A. 2
- B. 1
- C. 0

19. Slovné spojenie *Slovenská národná knižnica* je

- A. združené pomenovanie.
- B. frazeologická jednotka.
- C. nepriame pomenovanie.
- D. skratkové slovo.

20. Správne určené gramatické kategórie slovesa z poslednej vety textu ukážky sú:

- A. 3. osoba, sg., prítomný čas, oznamovací spôsob, nedokonavý vid.
- B. 3. osoba, sg., prítomný čas, oznamovací spôsob, dokonavý vid.
- C. 2. osoba, sg., minulý čas, oznamovací spôsob, nedokonavý vid.
- D. 3. osoba, sg., minulý čas, oznamovací spôsob, nedokonavý vid.

21. Slovo *encyklopédia* skloňujeme podľa vzoru:

- A. dievča.
- B. žena.
- C. ulica.
- D. dlaň.

22. Zaoberal sa ich liečivými účinkami.

Ktoré tvrdenie platí pre podčiarknuté slovo v uvedenej vete?

- A. krátky tvar osobného zámena on
- B. nesklonné prívlastňovacie zámeno
- C. G pl. osobného zámena my
- D. I pl. osobného zámena oni

23. Vyberte možnosť, v ktorej je správne vysvetlený pojem herbár.

- A. Herbár je zbierka kníh s liečivými účinkami.
- B. Herbár je vlastnoručne napísaný zoznam rastlín a minerálov.
- C. Herbár predstavuje zoznam liečivých rastlín.
- D. Herbár je zbierka sušených lisovaných rastlín.

24. Ktoré tvrdenie o encyklopédii je nesprávne?

- A. Encyklopédia je náučný slovník.
- B. Používa odborné termíny.
- C. Ide o druh stredovekého slovníka liečiteľov.
- D. Je to náučné dielo napísané v odbornom štýle.

25. Obsahuje zoznam aj register.

V ktorej možnosti je slovo aj tým istým slovným druhom ako v uvedenej vete?

- A. Pozri sa vľavo aj vpravo!
- B. Aj, ty beťár jeden!
- C. Aj doteraz to bolo tak.
- D. Roboty bolo aj na štyri dni.

26. Koľko chýb v interpunkcii je vo zvýraznených vetách v druhom odseku textu ukážky?

- A. 3
- B. 2
- C. 1
- D. 0

27. Nemecký učenec Hieronymus Bock je považovaný za otca botaniky. Je jeho krstné meno v texte ukážky vyskloňované správne?

ÁNO / NIE

28. Z druhého odseku textu ukážky vypíšte prvé slovo vety, ktorá obsahuje obrazné pomenovanie.

SNK

29. Koľko rôznych vystupňovaných prídavných mien sa nachádza v texte ukážky?

- A. 3
- B. 2
- C. 1
- D. 0

30. Koľko druhov čísloviek sa vyskytuje v texte ukážky?

- A. 3
- B. 2
- C. 1
- D. 0

31. Je uvedené tvrdenie o texte ukážky pravdivé? ÁNO / NIE

↓
V texte sa striedajú jednoduché vety a súvetia. Text neobsahuje jednočlennú vetu. Všetky vety v texte majú rovnakú melódiu.

32. Slová encyklopédia, ilustrácia obsahujú rovnaký počet slabík.

ÁNO / NIE

33. V stredoveku sa herbár chápal ako kniha o liečivých rastlinách a zaoberal sa popisom rastlín a ich liečivými účinkami.

Koľkokrát došlo v uvedenej vete k spodobovaniu?

- A. 3
- B. 2
- C. 1
- D. 0

34. V stredoveku sa herbár chápal ako kniha o liečivých rastlinách a zaoberal sa popisom rastlín a ich liečivými účinkami.

Koľko prisudzovacích skladov sa nachádza v uvedenej vete?

- A. 2
- B. 1
- C. 0

2 RIEŠENIE

1	D. V stredoveku herbáre prinášali informácie o účinkoch bylín.
2	B. V meštianskych domácnostiach sa herbáre používali iba ako praktické príručky k liečeniu.
3	A. Ľudové liečiteľky mali vysokú odbornú úroveň.
4	C. encyklopédia ilustrácií liečivých rastlín.
5	D. v Bockovom herbári nájdeme ilustrácie rastlín, zoznam bylín, ovocia a stromov.
6	A. Prinášali množstvo informácií o použití praktických príručiek v meštiackych domácnostiach.
7	C. ako ľudové liečiteľky ovládali silu liečivých rastlín
8	B. SNK ukrýva viac ako 477 ilustrácií rastlín, bylín, ovocia a stromov v latinčine a gréčtine
9	B. herbáre
10	C. ľudové liečiteľky ovládali latinčinu, gréčtinu a slovenčinu
11	A. v meštiackych
12	D. tisíc štyristo osemdesiatšesť, štyristodesaťstranový, šestnásteho
13	0 (nula)
14	B. mineráli, minerály
15	C. jednoduchá veta s rozvitým podmetom
16	D. zhodný prívlastok, podmet, slovesný prísudok, predmet, zhodný prívlastok, nezgodný prívlastok
17	ÁNO
18	B. 1
19	A. združené pomenovanie
20	A. 3. osoba, sg., prítomný čas, oznamovací spôsob, nedokonavý vid
21	C. ulica
22	B. nesklonné prívlastňovacie zámeno
23	D. Herbár je zbierka sušených lisovaných rastlín.
24	C. Ide o druh stredovekého slovníka liečiteľov.
25	A. Pozri sa vľavo aj vpravo!
26	B. 2
27	ÁNO
28	SNK (obrazné pomenovanie: otec botaniky)
29	B. 2 (vystupňované prídavné mená: najstarší, najvýznamnejší)
30	B. 2 (druhy čísloviek: základné, radové)
31	ÁNO
32	NIE (en-cy-klo-pé-di-a = 6 slabík, i-lus-trá-ci-a = 5 slabík)
33	C. 1 (k spodobovaniu došlo v spojení v <i>stredoveku</i>)
34	A. 2 (herbár sa chápal / (on – herbár) sa zaoberal

POUŽITÉ ZDROJE:

LOMENČÍK, J., KÓNYOVÁ, E., LEDNICKÁ, A. a kol. Úspešná maturita. Slovenský jazyk a literatúra. Bratislava: Taktik 2019. 308 s. ISBN 978-80-8180-132-7.